

Kolekcja portretów fotograficznych autorstwa Benedykta Jerzego Dorysa (1901-1990) w zbiorach Biblioteki Narodowej

„Zawsze pasjonowali mnie ludzie...”¹

Czym jest fotografia w rozumieniu dokumentalisty, archiwisty, historyka? Na pewno źródłem wiedzy o konkretnym czasie i przestrzeni, w których powstała, na pewno informacją, nośnikiem danych, umożliwiającym zrozumienie i porozumienie ludzi żyjących w różnym czasie i miejscu. Takim dokumentem minionego czasu - kruchym jak kartka papieru i ulotnym jak odczynniki chemiczne - staje się z biegiem lat każde zdjęcie. Nabiera także dla swoich właścicieli wartości emocjonalnych, stając się pamiątką po ludziach, sprawach, wydarzeniach. Jakże często trwalsza od tego, co odzwierciedla, otaczana jest swoistą aurą nieśmiertelności, istnienia trochę poza czasem.

A fotografia artystyczna? Co wyraża ten określający ją przymiotnik? Dlaczego organizatorzy Związku Polskich Artystów Fotografików tak bardzo się starali o oddzielenie rzemiosła fotograficznego od działań artystycznych, sztuki fotografii? Artyzm fotografii mieści się w indywidualnym sposobie zorganizowania odbitej przestrzeni, przedstawiania faktów obiektywnych. Sztuka zawsze pozwalała na manipulowanie rzeczywistością obiektywną. Artyzm to jednak nie tylko modyfikacja, to także próby jak najwierniejszego odzwierciedlenia sytuacji lub obiektów, wnikania w ich istotę, pokazywania prawdy - co starał się czynić Benedykt Jerzy Dorys.

Człowiek nie jest bowiem obiektem biernym, który można postawić, odwrócić, oświetlić - zapisać. Ze swej istoty jesteśmy żywi, a więc dynamiczni. Na obraz twarzy składa się nieograniczona liczba następujących po sobie momentów. Nasze oko posiada zdolność ich syntezy i selekcji na poziomie genialności - dlatego zapamiętujemy ogólny obraz ludzi na podstawie wszystkich naszych z nimi spotkań, spojrzeń, zachowań.

Dokonujemy uogólnień i eliminacji - dokonać tego samego zdjęciem może tylko artysta aparatu. Portrety Dorysa to dokument twarzy rozumiany szerzej i głębiej niż tylko w sensie powierzchowności.

Witryny budynku przy ul. Nowy Świat 29 należą dzisiaj do salonu kosmetycznego i niedużego baru. Przez długie lata powojenne można było jednak spotkać w tej okolicy wiele znakomitości świata kultury, nauki, sztuki, teatru, zmierzających w stronę atelier artysty kliszy, Benedykta Jerzego Dorysa, które znajdowało się w lokalu również pod numerem 29.

W Bibliotece Narodowej przechowywana jest kolekcja portretów wybitnych postaci polskiej kultury - spuścizna przekazana Działowi Ikonograficznemu przez spadkobierców artysty (profesora Ludwika Dobrzyńskiego), a także obiekty pochodzące z darów i zakupów (często od osób przedstawionych na fotografiach). Najcenniejsze negatywy (w liczbie 8370) przechowuje Instytut Sztuki PAN, część szklanych zniszczył sam artysta - jeszcze w czasie wojny. BN dostała większość dorobku (reportaż „*Kazimierz nad Wisłą 1931-1932*” oraz wiele prac portretowych), który w całości obejmuje około 7,5 tysiąca zdjęć. Część materiałów to osobisty album pana Jerzego, oprawny w tkaninę, opatrzony metalowym firmowym emblematem (zaprojektowanym przez Tadeusza Kulisiewicza); na który to album składa się 51 portretów, wiele sygnowanych własnoręcznym podpisem portretowanego i kilkoma „wyrazami wdzięczności”. Prace Dorysa zawsze podobały się odbiorcom.

Kolekcja fotogramów w Bibliotece Narodowej jest objęta katalogiem fotografików i zakładów fotograficznych. Dorys figuruje w nim pod swym nazwiskiem (tzn. jest odsyłacz od miejsca pracy - Warszawy, nie ma natomiast od firmy Foto-Dorys). Katalog ten jest zbudowany na zasadzie odsyłaczy do katalogów dla niego pierwotnych - haseł osobowych.²

W katalogu osób opis zbudowany jest w sposób następujący: nazwisko i imię, lata życia, rodzaj zdjęcia, rodzaj działalności zawodowej, sygnatura, krótki opis (kto, gdzie/z kim, ubranie, określenie pozy), autor zdjęcia, wymiary (w milimetrach), rok i technika wykonania (jeśli znane). Dane dodatkowe: informacje wydawnicze (jeśli zdjęcie było opublikowane), o odbitce wykonanej przez Zakład Reprografii BN, sygnatura negatywu, źródło nabycia (przekaz z Zachęty, zakup, dar - dane skrótowe zawiera sygnatura w księdze inwentarzowej). Jeśli BN wykonała negatyw,

często do karty katalogowej dołączona jest niewielka (wymiarów zdjęcia legitymacyjnego) wglądówka.

Katalog teatrliów podzielono na podkatalogi: aktorów, autorów sztuk, tytułów sztuk, teatrów, scenografii i reżyserów. Z katalogu aktorów czytelnik jest jednak odsyłany po pełny opis do tytułu sztuki. Tu najpierw znajduje się karta zbiorowa wszystkich zdjęć z danej sztuki, rozpoczęta dokładnymi danymi o sztuce: tytuł, autor, tłumacz, miejscowość, teatr, reżyser, scenograf, data premiery, liczba fotografii i sygnatury, dalej skrótowy opis fotografii. Opis szczegółowy zdjęcia zawiera powtórzone dokładne dane o sztuce, opis postaci na zdjęciu, dane formalne.

Opis - wobec braku ujednocniającej prace bibliotekarzy normy - jest wykonywany na poziomie podstawowym, pozwalającym na odróżnienie poszczególnych zdjęć. Poza osoby portretowanej określana jest z punktu widzenia oglądającego. Dane techniczne wpisywane są według posiadanych informacji - nie praktykuje się konsultacji z fachowcami, którzy wskazywaliby, na podstawie obiektu, jaką techniką został on wykonany. Opracowanie polega na rozpoznaniu postaci, ustaleniu danych osobowych, wymierzeniu formatu obiektu, nadaniu sygnatury, ustaleniu przybliżonej daty wykonania. Czy to wystarczy? Dla potrzeb dokumentacji bibliotecznej - chyba tak.

Zdjęcia przechowywane są w pudłach według formatów i w kolejności sygnatur. Osobno przechowuje się albumy. Udostępnianie odbywa się na miejscu - pracownikom naukowym, dziennikarzom, aktorom, studentom. Z materiałów ikonograficznych można wykonać odbitki kserograficzne, ale w przypadku fotografii nie ma to większego sensu. Wykonuje się odbitki z posiadanych negatywów lub kieruje zainteresowanych (w tym konkretnym przypadku kolekcji Dorysa) do IS PAN.

Pomysł na powstanie tej swoistej galerii pochodził również od B.J. Dorysa: na przełomie lat 1948-49 zaproponował on Ministerstwu Kultury i Sztuki stworzenie fono- i fototeki najwybitniejszych postaci polskiej kultury, aby pamięć ich obrazu i głosu nie zginęła z upływem czasu. Ideę podchwyciono, zweryfikowano listę kandydatów na „nieśmiertelnych” i w 1955 roku skierowano ludzi pióra, nauki i sztuki do pracowni czarnoksiężnika, który umiał pokazać na papierze, co dzieje się we wnętrzu człowieka. Prace nad realizacją projektu trwały do 1976 roku, część tych materiałów wykorzystano potem na pocztówki, wiele odbitek ozdabia pracownie polonistyczne szkół podstawowych i średnich.

Dorys tą inicjatywą chciał uzupełnić i usystematyzować posiadane już zbiory. W jego własnym archiwum 2/3 kolekcji stanowiły fotografie ludzi sztuki. Część wykonanych przed wojną prac została zniszczona w czasie Powstania Warszawskiego, na szczęście jednak większość przetrwała. Skorowidze Dorys zniszczył sam w całości jeszcze we wrześniu 1939 roku, po odwiedzinach fotografa prasowego Billa-Bilarzewskiego, volksdeutscha, który zaproponował mu pomoc i wejście w spółkę. Niemcy szukali podobizn ważnych postaci naszego życia naukowego, kulturalnego, dyplomacji. W ciągu dwudziestu czterech godzin Dorys zmienił adres, dokumentację usunął, szklane negatywy zakopał w piwnicy budynku przy ul. Wspólnej. Po odkopaniu archiwum wraz z żoną odtwarzał nazwiska - była to prawdziwie „benedyktyńska” praca.

Większość portretów z tej szczególnej kolekcji pochodzi z lat powojennych (do 1974 roku), ale Biblioteka Narodowa przechowuje również kilka odbitek starszych, z okresu dwudziestolecia (Zula Pogorzelska, Jadwiga Beckowa, Nina Grudzińska, Jadwiga Smosarska, Irena Solska - to tylko niektóre ówczesne klientki), kiedy to zdjęcie u Dorysa było jednym z wymogów tzw. towarzystwa, a atelier artysty - najdroższym zakładem fotograficznym w kraju. Odwiedzali go przede wszystkim aktorzy i aktorki, naukowcy, muzycy, politycy, przedstawiciele polskiej dyplomacji (dla wyjeżdżających na placówkę w dobrym tonie było pozostawienie znajomym własnego portretu - oczywiście z najlepszego w kraju zakładu; obdarowywano się podobiznami także z innych, np. świątecznych okazji) i sfer rządowych.

Zgodnie z wymogami sztuki fotograficznej: *„W portrecie reprezentacyjnym nie wolno powstrzymać się od gestu demaskatorskiego. Musi błysnąć, co mówi o prawdziwym, ludzkim charakterze człowieka czczonego jako mąż stanu, artysta, uczonego, znanego jako idea. Ale trzeba to pokazać w sposób nie uchybiający powadze.”*³

*„Portret - to przedstawienie człowieka z zachowaniem podobieństwa i cech indywidualnych. Portret reprezentacyjny to taki, który przedstawia np. dostojników, osoby oficjalne i artystów, a nawet głowy państwa, portret do publikacji. Trzeba w nim powiedzieć prawdę o modelu, ale tak, aby była ona do przyjęcia przez zainteresowanego. Trzeba mieć humanistyczne podejście do modela.”*⁴

Zdjęcie, które przyniosło firmie *Dorys* (przed wojną mieszczącej się na rogu Poznańskiej i Alei Jerozolimskich, pod numerem 41, szczycącej się pierwszym w stolicy zielonym neonem) sławę i uznanie, to podobizna Władysławy Kostakówny, która zapewne przyczyniła się do jej zwycięstwa w pierwszym konkursie *Expressu Wieczornego* o tytuł Miss Polonia, a następnie została spopularyzowana w całym kraju. Ostatnimi są wstrząsające zdjęcia Melchiora Wańkowicza powstałe na miesiąc przed śmiercią pisarza, w czasie bardzo trudnych spotkań, z których nie był zadowolony autor, ale - o dziwo - zadowolony był tak bardzo krytyczny pisarz.

Dorys specjalizował się w portretowaniu niemal od pierwszych swoich prób fotograficznych - w 1914 roku. Na tle początkowych pejzaży i zdjęć architektury coraz częściej pojawiał się człowiek, najpierw jako element krajobrazu, w coraz większym zbliżeniu, aż ostatecznie zapanował nad kadrem całkowicie. Współcześni bezbłędnie rozpoznali talent *Dorysa* - już na samym początku kariery Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Fotograficznego poprosił go o poprowadzenie Wyższych Kursów Portretu dla swoich członków - także dla tych, którzy mogli być wtedy - z racji wieku i doświadczenia - jego nauczycielami. A przecież twarz to dla artysty największe wyzwanie, najambitniejsze zadanie. Przez twarz można powiedzieć właściwie wszystko o człowieku, przekazać prawdę o nim, wskazać pewne cechy charakteru - mimo ograniczonych do minimum środków, zmuszających do ogromnej precyzji wypowiedzi. W serii studiów portretowych *Dorysa* głównym budulcem i elementem komponującym staje się światło. Poszczególne elementy twarzy są podkreślane nie kadrowaniem i zbliżeniem, ale smugą silnego blasku.

Wcześniejsze prace *Dorysa* pozostają w większości w charakterystycznej aurze miękkiego, zamglonego rysunku, wszystkie mistrzowsko malowane światłem i cieniem (Wanda Karska, Michał Kalitowicz). Jego dokonania z lat międzywojennych można podzielić na dwa okresy: pierwszy z lat 1926-28, z obiektywnym stosunkiem do portretowanego, w sepii i miękkim rysunku. Drugi - lata 1929-39 - to już krystalizacja osobowości. Portret staje się sumą dostrzeżonych wyostrozonym zmysłem artysty wrażeń, zaznacza piękno indywidualności i charakter postaci. Rysunek nadal pozostaje łagodny, miękko oświetlony - w kanonie ówczesnej mody. Rośnie jednak ekspresja obrazu, pojawiają się silne zbliżenia, mistrzowskie operowanie światłem. W tym wcześniejszym okresie *Dorys* był szczęśliwym człowiekiem - i takie były jego fotografie: „*Myślę, że w mojej pracy zawsze byłem i jestem wierny sobie. Jeżeli chodzi*

o przyszłość - to życzyłbym fotografii, aby w dalszej swej ewolucji nie zatraciła tego, co wydaje mi się dla niej najistotniejsze, niemal przyrodzone, a mianowicie zdolności do penetracji i interpretacji zjawisk otaczającej nas rzeczywistości oraz zdolności ujawniania tego, co wydaje się być niewidzialne, niewidoczne.”⁵

Po wojnie w pracach Dorysa wyraźnie zaznacza się jego rezygnacja ze stylu sentymentalnego. Przyczyny zmiany punktu widzenia na człowieka znaleźć można zapewne w okresie lat 1939-1945, w którym artysta spędził 24 miesiące (1940-42) w zakładzie fotograficznym getta warszawskiego - naprawdę nazywał się on Rotenberg. Jednemu z niewielu - udało mu się uciec na drugą, niewiele bezpieczniejszą stronę muru, ale minione dwa lata pozostały w jego pamięci, w sposobie odbierania świata. Pozostały w sposób dość charakterystyczny i odmienny, jako niechęć do wszelkich przejawów surrealizmu - jak mawiał, ten typ patrzenia na świat kojarzył mu się głównie z warunkami przetrwania w latach wojny i okupacji.

Od 1947 roku fotografował głównie osoby starsze, zmęczone, z bagażem niekoniecznie pozytywnych doświadczeń. Prace te cechuje ostrość, wręcz drapieżność spojrzenia, akcent kładziony na rzeczach jednostkowych - jak błysk oka, ledwie dostrzegalny wyraz twarzy, gest wprowadzającej ręki, gra światła. Z mroku tła wyłania się zarys głowy i twarzy, bardzo ostrożnie oświetlonej, aby wyeksponować element najbardziej znaczący (najczęściej oczy - „zwierciadło duszy”). Dorys polubił fotografowanie ludzi starszych właśnie dlatego, że ich twarze niczego już nie maskują, są samą prawdą. Zdjęcia pokazują jak najwierniej, jak najbliższej prawdę o człowieku - zawsze jednak w granicach kultury, dobrego smaku.

Człowiek pozostaje zawsze w centrum jego zainteresowań - w atelier za rekwizyty służyły jedynie podesty i szaro-białe ściany, na konstrukcji których klient mógł przysiąść lub się oprzeć. Zazwyczaj nie widać ich w kadrze, chyba, że ich obecność jest znacząca (jak w portrecie Zuli Pogorzelskiej).

Postacie rzadko patrzą prosto w oczy oglądającego. Zazwyczaj są pochylone w zadumie czy zamyśleniu (Władysław Bodnicki, Janusz Głowacki, Zdzisław Hierowski), zapatrzone daleko w bok (Maria Dąbrowska, Stefania Dobrowolska-Kołaczkowska, Stefan Flukowski, Hanna Malewska). W większości portrety te to duże zbliżenia, do rzadkości należą pełnopostaciowe ujęcia osób siedzących lub stojących (Antoni

Słonimski). Fascynująco inne jest zdjęcie małżonków Zarembów (Józefa i Ewy Szelburg) - jasną kreską malowane profile na czarnym tle. Portrety będące świadectwem przeżycia osobistego sprawiają, że i widzowie odbierają je „osobiście”, widząc w nich żywych ludzi. O tym też pamięta artysta - bohaterowie fotografii to już nie tylko konkretne osoby, pisarze, poeci. Ich sława, popularność sprawiła, że stali się w pewnym sensie „pojęciami”, utrwalonymi w pamięci przede wszystkim dzięki najczęściej publikowanym wizerunkom. To, jacy są w naszej pamięci, zależy więc w ogromnej mierze od tego, jak wyglądają. Gałczyński jest pełen uroku, czaru osobistego - sposób oświetlenia wskazuje na jego poetyckie zainteresowania. Broniewski z twarzą opartą na dłoni jest mocny, niepokorny - tak jak mocno potrafił powiedzieć. Zamyślony Breza, „wielki” Iwaszkiewicz - tak o swoich pracach opowiadał Dorys w radiowych programach „*Parnasik : spis ludności*” z 1970 roku oraz „*Foto-Dorys*” z 1974 roku.

Zdjęcie u Dorysa to swoista nobilitacja - wszyscy mężczyźni występują więc w marynarkach i pod krawatem - wyjątek w swetrze, rozpiętej koszuli i szaliku stanowi Adolf Rudnicki - choć przecież fotograf pozwalał klientom samodzielnie się przygotowywać do sesji zdjęciowych. Znakomite artystki odwiedzały go więc w towarzystwie swoich garderobianych i fryzjerów, z naręczami garderoby. Niektórym towarzyszyli nawet reżyserzy czy operatorzy (jak Jadwidze Smosarskiej), przyglądający się pracy mistrza obiektywu. Dorys nie proponował nikomu żadnych póż, strojów, aranżacji własnej osoby. Starał się za to stworzyć atmosferę na tyle swobodną, aby klienci przyjmowali postawy jak najbardziej znamienne dla ich psychiki. Oznacza to, że panie - np. Izabela Czajka Stachowicz, Nadzieja Drucka, Joanna Gorczycka, Zofia Nałkowska - same tak często wybierały modę dwudziestolecia: futra, perły, koronki? Rację miał mistrz, kiedy wspominał z rozrzewnieniem, że kobiety okresu międzywojennego miały nieco inną klasę niż panie drugiej połowy XX wieku.

Do swojej kolekcji dobierał najlepsze - jego zdaniem - z kilku (2-5) zrobionych ujęć. Klienci bardzo sobie cenili jego prace. Potwierdza to z całą pewnością opinia Miry Zimińskiej-Sygietyńskiej: „*Jerzy kochany, tyś mnie lepiej zrobił niż moi rodzice*”. Tadeusz Kubiak powiedział: „*Ja jestem człowiek w futerale, czasem wychodzę... Widzę, jak mija mój życiorys, razem z życiem. To co utrwalił mistrz, pan Dorys, to też życie*”. Państwo Broniewscy trzymali w swoich sypialniach wzajem-

ne podobizny jego autorstwa, a pani Wanda szczególnie lubiła nastrojowe zdjęcie męża w woalu dymku... z papierosa.

„Formułę portretu rozumiał Dorys jako specyficzny obraz modelu odzwierciedlający jego sferę psychiczną. Wizerunek, który poza naturalną plastyką, zawierał głębszą refleksję nad „wewnętrzną kulturą” bohatera zdjęcia. Taką koncepcję fotografii zrodził XIX-wieczny psychologizm, propagowany przez Z. Freuda i C.G. Junga, wiara w moc poznawczą instrumentu sztuki. Sztuki, której wielkość jest równoznaczna z wyrażeniem pełni człowieczeństwa, nazwanie go obrazem, wreszcie ujawnienia w modelu tych wartości, które tworzą odwieczny świat idei humanistycznych. I rzecz znamienita - B.J. Dorys nie koncentrował się nad pokazaniem „stanu” przypadkowych napięć emocjonalnych swych modeli w czasie fotografowania. Sądzę, że drogą selekcji świadomie dochodził do syntezy ich właściwego wyrazu, najbardziej znamienitego dla konkretnego modelu. Stąd tak ogromną rolę odgrywał w zdjęciu niepowtarzalny klimat, charakterystyczna aura osiągnięta eksponowanym rekwizytem, strojem, tonacją wreszcie...”⁶

To naukowe rozpracowanie swojego artyzmu Dorys potwierdzał, mówiąc, że chce obdrzeć ludzi z masek, nie poprzestawać na odwzorowaniu powierzchownego wyglądu, ale pokazywać ich prawdziwe twarze, osobowość.

„Najbardziej lubię fotografować takie twarze, które pozwalają mi wnikać jak najgłębiej w osobowość człowieka. A więc: twarze bez makiżażu - w szerszym pojęciu tego słowa. Twarze wyrzeźbione przez czas i przeżycia.”⁷

Rzeczywiście - każdą z nich można inaczej zatytułować, każda odzwierciedla inny - i zapewne jedyny typ człowieka. Osobowość. Panie przypominają surowe damy z minionej epoki lub dobre, opiekuńcze „opoki”. Młodszy panowie - są bardzo różni: gniewni, spokojni, niepewni. Starsi i doświadczeni (zgodnie z deklaracją artysty - ich portrety to trzon kolekcji) bywają surowi, zamyśleni, pewni siebie, zdystansowani, skupieni - każdy inny. Kilka ujęć jednej twarzy wskazuje na poszukiwanie, czekanie, odkrywanie tego „niepowtarzalnego”.

„Ja nie muszę mieć informacji o modelu, muszę go natomiast jakoś odebrać, odczuć, bo warunkiem sportretowania człowieka jest nawiązanie z nim kontaktu.”⁸

„Istotą portretu jest przedstawienie człowieka zachowującego podobieństwo i cechy indywidualne. Najważniejszą sprawą jest dotarcie

do osobowości modela, poznanie jego charakteru. Wymaga to dłuższego czasu. Wszystko, co chcemy robić dobrze, wymaga długiego czasu i wielkiej pracy. Owszem, można operować przypadkowymi migawkami, ale rzadko zdarza się, by odwzorowanie powierzchownego wyglądu człowieka w ułamku sekundy mogło oddać najważniejsze cechy modela, bogactwo jego osobowości. Pamiętam pogląd, że w portrecie najważniejsze są oczy, nazwane zwierciadłem duszy. Jest to banal, ale nie pozbawiony części prawdy. Inne szczegóły są także ważne: sposób uczesania, poruszanie się, mimika, gestykulacja, te elementy sumują się w jakiś sposób i tworzą określony typ osobowości. Należy je wykorzystać, nie umniejszać ich znaczenia. Proces fotografowania jest u mnie zorganizowany, staram się skupić czas w jednym momencie, a nie wycinać jego cząsteczki. Staram się pośród póz, które model sam przyjmuje, wybrać najbardziej charakterystyczną. Dokonuję wyboru. Błyskawicznie zresztą. Stąd w momencie zwolnienia migawki jestem w ogromnym napięciu. Zdjęć próbnych robię niewiele, od dwóch do pięciu. Z fotografami jest jak ze strzelcami. Jedni strzelają z karabinu maszynowego, inni z ręczną lunetą. Ja należę do tej drugiej grupy i staram się by każdy strzał był celny.”⁹

Jak prawdziwy dżentelmen starej daty, Dorys ujmował skromnością: „Nie czuję się dość kompetentnym, aby krytycznie ocenić przebieg mojej pracy fotograficznej i określić mój stosunek do fotografii w ogóle. Jestem dostatecznie tolerancyjny, aby nie uzależniać wartościowania fotografii od tego, jakiemu kierunkowi ona hołduje lub też od tego, w jakim czasie powstała. Gwarancją mojej tolerancji jest moment w którym fotografia staje się obiektem sponiewierania. Myślę po prostu, że fotografia bywa albo dobra, albo zła.”¹⁰

„Wrażliwość i wyobraźnia to cechy najważniejsze. Najważniejsze, ale i najuczulsiwsze dla człowieka. Bo z nimi żyć trudno, o wiele trudniej. Ale ja bym się nie zmienił, na pewno!”¹¹

Czy nie jest to wypowiedź dyplomaty w okresie, kiedy trudno było ujawniać swoje poglądy na rzeczywistość?

Postacie polskiej kultury w obiektywie Benedykta Jerzego Dorysa¹²

Jerzy Andrzejewski (1909-83) - prozaik, publicysta, felietonista, autor dzienników, scenarzysta filmowy.

Stefan Atlas - tłumacz.

Halina Auderska (1904-) - prozaik, autorka sztuk scenicznych, 1983-86 prezes ZLP.

Grażyna Bacewicz (1913-69) - kompozytorka, skrzypaczka.

Elżbieta Barszczewska (1913-) - aktorka.

Lesław Bartelski (1920-) - poeta, prozaik, eseista, historyk, działacz (m. in. członek władz Międzynarodowego Stowarzyszenia im. Janusza Korczaka)

Maria Bechcycz-Rudnicka (1888-1982) - prozaik, krytyk teatralny.

Jadwiga Beckowa - żona Józefa Beck'a - wicepremiera (1930) i ministra spraw zagranicznych (1932-39), bliskiego współpracownika Józefa Piłsudskiego.

Maja Berezowska (1898-1978) - malarka i ilustratorka.

Flora Bienkowska (1914-90) - poetka, prozaik, autorka sztuk scenicznych.

Helena Bobińska * (1887-1968) - autorka utworów dla młodzieży, tłumaczka.

Boczkowski

Władysław Bodnicki (1910-83) - prozaik, autor sztuk scenicznych.

Tadeusz Borowski (1922-51) - poeta, prozaik.

Wacław Borowy (1890-1950) - krytyk i historyk literatury, od 1935 r. dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, 1932 członek Polskiej Akademii Umiejętności, profesor.

Roman Brandstaetter * (1906-87) - poeta, prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych, tłumacz *Pisma świętego* i literatury angielskiej.

Kazimierz Brandys * (1916-) - prozaik, eseista, autor scenariuszy filmowych.

Marian Brandys * (1912-) - prozaik, reportażysta, eseista, autor książek dla dzieci i młodzieży.

Roman Bratny (1921-) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, scenarzysta filmowy, publicysta.

Andrzej Braun (1923-) - poeta, prozaik, reportażysta, conradysta, od 1975 r. prezes Polskiego Klubu Conradowskiego, w latach 1989-93 przewodniczący Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, od 1994 roku przewodniczący Rady Kultury przy prezydencie RP.

Tadeusz Breza (1905-70) - prozaik, eseista, krytyk teatralny.

Anna Broniewska - wł. Joanna Broniewska-Kozicka (1929-54) - reżyser filmowy, tragicznie zmarła córka Janiny i Władysława Broniewskich.

Janina Broniewska (1904-1981) - pierwsza żona Władysława Broniewskiego, autorka utworów dla dzieci i młodzieży oraz wspomnień, działaczka lewicowa.

Wanda Broniewska (zm. 1992) - żona Władysława Broniewskiego, potem kierownik Domu-Muzeum jego pamięci.

Władysław Broniewski * (1897-1962) - poeta, tłumacz literatury rosyjskiej, radzieckiej i niemieckiej.

Jan Brzękowski (1903-83) - poeta, prozaik, eseista, teoretyk sztuki.

Janina Brzostowska (1897-1986) - poetka, prozaik, tłumaczka literatury antycznej i niemieckiej.

Jan Brzoza * (1900-71) - prozaik, autor sztuk scenicznych i wspomnień.

Marian Ruth Buczkowski (1910-89) - prozaik.

Mieczysława Buczkówna (1924-) - poetka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, tłumaczka poezji francuskiej.

Jan Stanisław Bystron * (1892-1964) - etnolog, socjolog, 1952 r. członek PAN, profesor.

Czesław Centkiewicz * (1904-96) - prozaik, reportażysta, autor książek dla dzieci i młodzieży.

Krzysztof Choiński (1940-) - autor sztuk scenicznych i widowisk telewizyjnych.

Edward Csato (1915-68) - eseista, teatrolog.

Izabella Czajka-Stachowicz (1893-1969) - poetka, prozaik.

Kazimierz Czarnecki (1882-1964) - śpiewak operowy, reżyser.

Stanisław Czernik ** (1899-1969) - poeta, prozaik, eseista, badacz folkloru.

Bohdan Czeszko (1923-88) - prozaik, felietonista, scenarzysta filmowy.

Halina Maria Dąbrowolska (1894-1962)

Maria Dąbrowska (1889-1965) - prozaik, eseistka, autorka książek dla dzieci i młodzieży, tłumaczka literatury duńskiej, angielskiej i rosyjskiej.

Jan Dobraczyński ** (1910-94) - prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych, publicysta, działacz społeczny, 1968-89 przewodniczący rady naczelnej ZAIKS, 1983-89 przewodniczący Rady Krajowej PRON.

Celina Dobrowolska

Helena Dobrowolska-Kołaczkowska

Stanisław Ryszard Dobrowolski ** (1907-85) - poeta, prozaik, tłumacz poezji radzieckiej, działacz społeczny i kulturalny, 1949-68 prezes ZAIKS.

- Włodzimierz Domeracki (1918-78) - poeta, autor utworów dla dzieci.
- Nadzieja Drucka (1898-1986) - prozaik, tłumaczka literatury rosyjskiej i radzieckiej.
- Zbigniew Drzewiecki (1890-1971) - pianista, pedagog, profesor i rektor wyższych uczelni muzycznych.
- Władysław Dunarowski (1903-87) - prozaik.
- Stanisław Dyksiński (1909-) - prozaik, publicysta.
- Janina Dziarnowska (1903-92) - prozaik, reportażysta, tłumaczka literatury radzieckiej.
- Ziemowit Fedeki (1923-) - autor tekstów satyrycznych dla STS, tłumacz literatury rosyjskiej.
- Jerzy Ficowski (1924-) - poeta, prozaik, badacz folkloru cygańskiego, autor książek dla dzieci i młodzieży oraz tekstów piosenek, tłumacz poezji hiszpańskiej, cygańskiej, żydowskiej.
- Kornel Filipowicz (1913-90) - prozaik, scenarzysta filmowy.
- Stefan Flukowski (1902-72) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, tłumacz literatury francuskiej i rosyjskiej.
- Stanisław Gajewski (1912-) - ambasador Polski we Francji w latach 1954-61.
- Adam Galis (1906-88) - poeta, eseista, tłumacz literatury radzieckiej.
- Natalia Gałczyńska - żona Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego.
- Konstanty Ildefons Gałczyński (1905-53) - poeta, satyryk, dramaturg, tłumacz Szekspira.
- Katia Gieorgiewa
- Maria Ginter (1922-) - powieściopisarka, autorka wspomnień, artysta plastyk.
- Jan Maria Gisges (1914-83) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, działacz ZLP.
- Janusz Głowacki (1938-) - prozaik, autor sztuk scenicznych, scenarzysta filmowy, od 1980 r. w Stanach Zjednoczonych.
- Pola Gojawiczyńska ** (1896-1963) - prozaik.
- Witold Gombrowicz (1904-69) - prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych.
- Leon Gomolicki (1903-88) - poeta, prozaik, eseista, rusycysta, artysta grafik.
- Joanna Gorczycka (1910-89) - dramatopisarka, krytyk teatralny.
- Teodor Goździkiewicz (1903-84) - prozaik, autor książek dla młodzieży.
- Stefania Grodzieńska (1914-) - poetka, prozaik, satyryk.

Wiktor Gron

Janusz Groszkowski (1898-1984) - radioelektryk i elektronik, profesor PW i PAN.

Nina Grudzińska - aktorka, piosenkarka.

Henryk Grunwald (1904-58) - malarz, grafik, metaloplastyk.

Krzysztof Gruszczyński (1925-92) - poeta, dramaturg, dziennikarz.

Bogdan Hamera (1911-74) - prozaik, publicysta.

Stanisław Helsztyński * (1891-1986) - prozaik, eseista.

Zbigniew Herbert (1924-) - poeta, eseista, autor sztuk scenicznych, tłumacz poezji francuskiej.

Benedykt Hertz ** (1872-1952) - bajkopisarz, satyryk, publicysta, autor książek dla dzieci i młodzieży oraz wspomnień, tłumacz literatury radzieckiej.

Paweł Hertz * (1918-) - poeta, prozaik, tłumacz literatury rosyjskiej, radzieckiej i francuskiej.

Zdzisław Hierowski (1911-67) - krytyk literacki, publicysta, tłumacz literatury czeskiej.

Roman Hussarski (1923-) - rzeźbiarz i ceramik.

Anna Iwaszkiewicz (1898-1979) - żona Jarosława Iwaszkiewicza.

Jarosław Iwaszkiewicz (1894-1980) - poeta, prozaik, eseista, krytyk muzyczny, autor sztuk scenicznych, tłumacz literatury angielskiej, duńskiej, francuskiej, hiszpańskiej, rosyjskiej i włoskiej, w latach 1947-80 prezes ZG ZLP.

Czesław Janczarski (1911-71) - poeta, autor utworów dla dzieci i młodzieży.

Hanna Januszewska ** (1905-80) - poetka, prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży.

Mieczysław Jastrun (1903-83) - poeta, prozaik, eseista, tłumacz poezji francuskiej, niemieckiej i rosyjskiej.

Kazimierz Andrzej Jaworski (1897-1973) - poeta, tłumacz.

Antonina Jelicz

Jerzy Jędrzejewicz (1902-75) - tłumacz literatury rosyjskiej, niemieckiej, włoskiej, ukraińskiej, estońskiej, eseista, reportażysta.

Jerzy Jurandot (1911-79) - satyryk, autor sztuk scenicznych.

Michał Kalitowicz - aktor.

Anna Kamińska * (1920-86) - poetka, krytyk literacki, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, tłumaczka poezji bułgarskiej, rosyjskiej i serbsko-chorwackiej.

- Maria Kann (1916-95) - prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży.
Wanda Ewa z Chomiczewskich Karska (1912-86) - absolwentka SGH.
Gabriel Karski * (1895-1978) - poeta, tłumacz literatury francuskiej.
Roman Karst (1911-88) - krytyk literacki.
Melania Kierczyńska (1888-1962) - krytyk literacki, tłumaczka.
Jerzy Kierst (1911-88) - poeta, krytyk teatralny, autor utworów dla dzieci i młodzieży.
Zofia Kierszys (1921-) - tłumacz literatury anglosaskiej.
Zbigniew Kiliński (1919-) - tancerz, choreograf.
Józef Nikodem Kłosowski (1904-59) - działacz ludowy, pisarz publicysta, prezes oddz. lubelskiego ZLP.
Roman Kołoniecki (1906-78) - poeta, tłumacz poezji francuskiej.
Feliks Konopka (1888-1982) - poeta, tłumacz literatury niemieckiej oraz literatury polskiej na francuski.
Tadeusz Konwicki (1926-) - prozaik, scenarzysta i reżyser filmowy.
Tadeusz Kończyc (1880-1943) - wł. Alfred Grot Bęczkowski - dziennikarz, prozaik, poeta, satyryk.
Jan Koprowski (1918-) - poeta, prozaik, germanista, tłumacz literatury niemieckiej.
Jerzy Korczak (1927-94) - prozaik, satyryk.
Jadwiga Korczakowska (1906-94) poetka, prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży.
Kazimierz Korcelli (1907-87) - autor sztuk scenicznych.
Kazimierz Korkozowicz.
Tadeusz Kotarbiński (1886-1981) - filozof, logik, prakseolog, profesor, 1945-49 pierwszy rektor Uniwersytetu Łódzkiego, 1946 członek PAU, 1952 PAN, 1957-62 prezes PAN.
Jan Kott ** (1914-) - eseista, historyk literatury, krytyk, tłumacz literatury francuskiej, szekspirolog, współorganizator IBL.
Stanisław Kowalewski ** (1918-) - prozaik, autor utworów dla młodzieży i sztuk scenicznych.
Maria Kownacka (1894-1982) - autorka utworów dla dzieci i młodzieży, sztuk scenicznych, tłumaczka literatury rosyjskiej.
Edward Kozikowski * (1891-1980) - poeta, prozaik, 1935-39 sekretarz gen. ZG ZZLP.
Kazimierz Koźniewski ** (1919-) - prozaik, eseista, reportażysta.
Zbigniew Krawczykowski

Leon Kruczkowski ** (1900-62) - prozaik, publicysta, autor sztuk scenicznych, działacz światowego ruchu pokoju, 1949-56 prezes ZG ZLP.

Irena Krzywicka (1899-1994) - prozaik, autorka sztuk scenicznych, tłumaczka literatury francuskiej i niemieckiej.

Stefan Krzywoszewski (1866-1950) - autor sztuk scenicznych, publicysta.

Julian Krzyżanowski (1892-1976) - historyk literatury, folklorysta, autor opracowań i podręczników, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, członek rzeczywisty PAN.

Wacław Kubacki ** (1907-92) - historyk literatury, prozaik, autor sztuk scenicznych, profesor.

Tadeusz Kubiak ** (1924-79) - poeta, satyryk, autor utworów dla dzieci i młodzieży oraz audycji radiowych.

Tadeusz Kulisiewicz (1899-1988) - grafik, rysownik, profesor ASP w Warszawie.

Maria Kuncewiczowa (1897-1989) - prozaik, eseistka, tłumaczka literatury anglosaskiej, francuskiej, skandynawskiej, 1940-55 prezes polskiego PEN Clubu w Wielkiej Brytanii.

Jalu Kurek (1904-83) - poeta, prozaik, tłumacz poezji włoskiej.

Zbigniew Kuthan (1923-) - prozaik, autor librett operetkowych i tekstów piosenek, tłumacz literatury rosyjskiej.

Remigiusz Kwiatkowski (1884-1961) - poeta, tłumacz poezji włoskiej.

Jerzy Lau (1917-1970) - poeta, tłumacz literatury radzieckiej i bułgarskiej, autor opracowań.

Stanisław Jerzy Lec (1909-66) - poeta, satyryk, tłumacz literatury niemieckiej.

Leopold Lewin * (1910-95) - poeta, tłumacz poezji niemieckiej, rosyjskiej i radzieckiej.

Alfred Edward Ligocki (1887-1966) - poeta, prozaik, publicysta, autor wspomnień.

Marian Łodyński (1884-1972) - bibliotekarz, bibliograf, historyk, podpułkownik WP, profesor.

Tadeusz Łopalewski (1900-79) - poeta, prozaik, reżyser słuchowisk radiowych, tłumacz literatury rosyjskiej.

Stefan Łoś (1901-55) - pisarz, działacz społeczny.

Wilhelm Mach (1917-65) - prozaik, eseista, krytyk literacki.

Waldemar Maciszewski

- Hanna Malewska (1911-83) - prozaik, eseistka.
- Aleksander Maliszewski (1901-78) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, tłumacz literatury rosyjskiej.
- Andrzej Mandalian (1926-) - poeta, tłumacz literatury radzieckiej i ormiańskiej, scenarzysta filmowy.
- Edward Marzec (1914-62) - poeta, prozaik, publicysta, autor utworów dla młodzieży.
- Ryszard Matuszewski * (1914-) - eseista, krytyk literacki, autor podręczników szkolnych, tłumacz literatury francuskiej.
- Adam Mauersberger (1911-88)
- Janusz Meissner (1901-78) - prozaik.
- Wanda Melcer ** (1896-1972) - prozaik, publicystka.
- Hieronim Michalski (1913-86) - eseista, krytyk literacki, red. naczelny PIW.
- Tadeusz Mikulski (1909-58) - historyk literatury. profesor.
- Jan Nepomucen Miller ** (1890-1977) - krytyk literacki, eseista, recenzent teatralny, tłumacz sztuk radzieckich, sekretarz generalny ZLP.
- Janusz Minkiewicz * (1914-81) - satyryk, tłumacz radzieckiej literatury dla dzieci, autor opracowań librett operetkowych i musicali.
- Gustaw Morcinek (1891-1963) - prozaik, autor utworów dla młodzieży.
- Ludwik Hieronim Morstin (1886-1966) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, tłumacz.
- Hanna Mortkowicz-Olczakowa ** (1905-68) - prozaik, poetka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży oraz wspomnień.
- Mariusz Muszyński (zm. 1944) - aktor, reżyser.
- Zofia Nałkowska (1884-1954) - prozaik, autorka sztuk scenicznych, od 1933 r. członek Polskiej Akademii Literatury, działaczka PEN Clubu i ZZLP.
- Igor Newerly (1903-87) - prozaik.
- Marek Nowakowski (1935-) - prozaik.
- Antoni Olcha (1914-78) - poeta, prozaik, reportażysta, autor sztuk scenicznych.
- Edmund Osmańczyk (1913-89) - publicysta, działacz społeczno-polityczny, polski rzecznik prasowy w ONZ.
- Józef Ozga-Michalski (1919-) - poeta, prozaik, 1957-85 członek Rady Państwa.
- Jan Papuga (1915-74) - prozaik.

- Leon Pasternak (1910-69) - poeta, prozaik, satyryk, autor sztuk scenicznych, tłumacz literatury radzieckiej.
- Gabriela Pauszer-Klonowska (1908-) - prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, autorka czytanek szkolnych, tłumaczka literatury radzieckiej.
- Maria Pawlikowska-Jasnorzewska (1891-1945) - poetka, autorka sztuk scenicznych.
- Marian Piechal (1905-89) - poeta, eseista, satyryk, autor książek dla dzieci, opracowań dzieł literatury polskiej i słoweńskiej, tłumacz literatury radzieckiej.
- Stanisław Pięta (1909-64) - poeta, prozaik, eseista.
- Jerzy Piórkowski (1924-90) - prozaik, publicysta.
- Jerzy Eugeniusz Płomieński (1893-1969) - krytyk literacki, członek ZLP i PEN Clubu.
- Leon Płoszewski (1890-1970) - historyk literatury, prof. IBL.
- Stefania Podhorska-Okolów (1884-1962) - prozaik, publicystka, autorka wspomnień, tłumaczka.
- Zula Pogorzelska (ok. 1898-1936) - aktorka rewiowa, piosenkarka.
- Irena Pokrzywnicka
- Seweryn Pollak (1907-87) - poeta, tłumacz poezji rosyjskiej i radzieckiej, autor opracowań i antologii.
- Jerzy Pomianowski (1921-) - prozaik, eseista, krytyk teatralny, scenarzysta filmowy, tłumacz literatury rosyjskiej i radzieckiej.
- Janina Porazińska (1888-1971) - autorka utworów dla dzieci i młodzieży, czytanek szkolnych, tłumaczka literatury szwedzkiej, współzałożycielka tyg. *Płomyk*.
- Marian Promiński (1908-71) - prozaik, eseista, krytyk filmowy, autor sztuk scenicznych, tłumacz literatury anglosaskiej.
- Ksawery Pruszyński (1907-50) - prozaik, publicysta, tłumacz literatury francuskiej, działacz polityczny i społeczny.
- Leon Przemski (1901-76) - prozaik, autor utworów dla młodzieży, historyk.
- Konstanty Puzyna (1929-89) - poeta, eseista, teatrolog.
- Jerzy Pytlakowski (1916-88) - prozaik, autor audycji radiowych.
- Stanisław Rembek (1901-85) - prozaik.
- Wacław Rogowicz ** (1879-1960) - prozaik, tłumacz literatury francuskiej i rosyjskiej.

- Julian Rogoziński (1912-80) - eseista, krytyk literacki, tłumacz literatury francuskiej.
- Witold Rowicki (1914-89) - dyrygent, 1945 organizator i pierwszy dyrygent Wielkiej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia.
- Tadeusz Różewicz (1921-) - poeta, prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych, satyryk, scenarzysta filmowy, tłumacz poezji węgierskiej.
- Adolf Rudnicki (1912-90) - prozaik, eseista, felietonista.
- Lucjan Rudnicki ** (1882-1968) - prozaik.
- Michał Rusinek ** (1904-) - prozaik, autor sztuk scenicznych.
- Aleksander Rymkiewicz ** (1913-83) - poeta, autor utworów dla dzieci i młodzieży, tłumacz librett operowych.
- Władysław Rymkiewicz ** (1900-84) - prozaik.
- Roman Sadowski (1914-79) - poeta, satyryk, współtwórca radiowego *Podwieczorku przy mikrofonie*.
- Sabina Sebyłowa (1900-80) - prozaik, autorka wspomnień.
- Igor Sikirycki (1920-85) - poeta, prozaik, autor utworów dla dzieci i młodzieży, satyryk, autor sztuk scenicznych, tłumacz poezji rosyjskiej i radzieckiej, gruzińskiej i ormiańskiej.
- Kazimierz Zenon Skierski (1908-61) - prozaik.
- Zdzisław Skowroński (1909-69) - autor sztuk scenicznych, scenarzysta filmowy.
- Wilhelmina Skulska
- Zofia Słaboszowska
- Włodzimierz Słobodnik (1900-91) - poeta, satyryk, autor utworów dla dzieci i młodzieży, tłumacz poezji rosyjskiej i radzieckiej, francuskiej i niemieckiej.
- Antoni Słonimski * (1895-1976) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, felietonista, satyryk, 1946-48 szef Sekcji Literatury UNESCO, 1956-59 prezes ZG ZLP.
- Józef Słotwiński (1908-) - krytyk literacki, autor sztuk scenicznych, radiowych i telewizyjnych, tłumacz librett operetkowych.
- Arnold Słucki (1920-72) - poeta, publicysta, tłumacz poezji rosyjskiej i radzieckiej.
- Jadwiga Smosarska (1900-71) - aktorka, gwiazda filmu polskiego lat międzywojennych.
- Florian Sobniewski * - tłumacz literatury anglosaskiej.
- Adam Sosiński

Leopold Staff (1878-1957) - poeta, autor sztuk scenicznych, tłumacz literatury antycznej, francuskiej, niemieckiej, skandynawskiej i włoskiej.

Andrzej Stawar (1900-61) - krytyk literacki.

Anatol Stern * (1899-1968) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, scenarzysta filmowy, tłumacz literatury rosyjskiej i radzieckiej oraz francuskiej.

Tadeusz Stępniewski

Karol Stromenger (1885-) - muzykolog, publicysta.

Stanisław Strumph-Wojtkiewicz * (1898-1986) - poeta, prozaik, tłumacz poezji rosyjskiej i literatury radzieckiej.

Tadeusz Sygietyński (1896-1955) - kompozytor, popularyzator polskiego folkloru muzycznego, twórca i kierownik artystyczny zespołu „Mazowsze”.

Jerzy Szaniawski (1886-1970) - prozaik, autor sztuk scenicznych.

Jan Szczawiej (1906-83) - poeta, redaktor antologii i opracowań.

Jan Alfred Szczepański (1902-91) - prozaik, krytyk teatralny i filmowy, taternik, alpinista.

Irena Szczypiorska

Ewa Szelburg-Zarembina ** (1899-1986) - poetka, prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, czytanek szkolnych, działaczka społeczna.

Elżbieta Szemplińska-Sobolewska (1910-91) - poetka, prozaik.

Wilhelm Szewczyk (1916-91) - poeta, prozaik, eseista, reportażysta, felietonista, tłumacz literatury niemieckiej.

Seweryna Szmaglewska (1916-92) - prozaik, autorka utworów dla dzieci.

Jan Sztudyngier (1904-70) - poeta, satyryk, autor sztuk dla teatrów lalek, tłumacz literatury niemieckiej.

Maria Szypowska (1929-) - poetka, prozaik, eseistka, autorka utworów dla dzieci i młodzieży.

Aleksander Ścibor Rylski ** (1928-83) - prozaik, scenarzysta i reżyser filmowy.

Jan Śpiewak (1908-67) - poeta, eseista, tłumacz literatury radzieckiej i bułgarskiej.

Alina Świdorska (1875-1963) - tłumaczka, autorka opracowań literackich.

Anna Świerszczyńska ** (1909-84) - poetka, autorka sztuk scenicznych, utworów dla dzieci i młodzieży.

- Adam Tarn (1902-) - dramaturg i tłumacz, 1956-68 redaktor naczelny *Dialogu*.
- Grzegorz Timofiejew (1908-62) - poeta, prozaik, tłumacz literatury rosyjskiej.
- Marian Toporowski (1901-71) - eseista, krytyk literacki, bibliograf, puszkiniolog, tłumacz literatury rosyjskiej.
- Roman Turek (1898-1982) - prozaik.
- Irena Tuwim-Stawińska (1900-87) - poetka, autorka wspomnień, tłumaczka literatury anglosaskiej dla dzieci i młodzieży, radzieckiej.
- Julian Tuwim (1894-1953) - poeta, satyryk, tłumacz literatury rosyjskiej, poezji francuskiej i niemieckiej, autor utworów dla dzieci, jeden z twórców grupy poetyckiej „*Skamander*”.
- Zbigniew Uniłowski (1909-37) - prozaik, reportażysta.
- Jerzy Waldorff (1910-) - prozaik, eseista, muzykolog, działacz kulturalny.
- Melchior Wańkowicz * (1892-1974) - prozaik, reportażysta, autor utworów dla dzieci i młodzieży.
- Monika Warneńska (1922-) - prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, działaczka polityczna.
- Wanda Wasilewska (1905-64) - prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, działaczka polityczna.
- Aleksander Wat * (1900-67) - poeta, prozaik, autor sztuk scenicznych, tłumacz literatury anglosaskiej, francuskiej, niemieckiej, rosyjskiej i radzieckiej.
- Adam Ważyk ** (1905-82) - poeta, prozaik, eseista, tłumacz literatury antycznej, francuskiej i rosyjskiej, autor sztuk scenicznych.
- Stefan Wiechecki (1896-1979) - prozaik, satyryk, scenarzysta filmowy.
- Jan Wiktor (1890-1967) - prozaik, eseista.
- Witold Wirpsza (1918-85) - poeta, prozaik, tłumacz literatury niemieckiej.
- Juliusz Wirski
- Ignacy Witz (1919-71) - malarz, grafik, krytyk sztuki.
- Henryk Worcell (1909-82) - prozaik, publicysta.
- Julian Wołoszynowski (1898-1977) - prozaik, autor sztuk scenicznych i wspomnień.
- Wiktor Woroszyński (1927-96) - poeta, prozaik, eseista, autor utworów dla dzieci i młodzieży, tłumacz literatury radzieckiej.
- Anna Woytowicz

- Kazimierz Wroczyński (1883-1957) - autor sztuk scenicznych, prozaik, satyryk, reżyser teatralny, 1918-32 przewodniczący ZAIKSu.
- Stanisław Wygodzki (1907-) - prozaik, poeta.
- Kazimierz Wyka ** (1910-75) - eseista, krytyk literacki, historyk literatury, autor podręczników uniwersyteckich, 1953-70 dyrektor IBL PAN, profesor, członek rzeczywisty PAN.
- Marian Wyrzykowski (1904-70) - mąż Elżbiety Barszczewskiej.
- Jerzy Zagórski (1907-64) - poeta, eseista, reportażysta, tłumacz poezji rosyjskiej i francuskiej.
- Jerzy Zawieyski ** (1902-69) - prozaik, autor sztuk scenicznych, eseista, autor dzienników.
- Karol Wiktor Zawodziński (1890-1949) - eseista, krytyk literacki, autor opracowań literatury polskiej, profesor.
- Stanisław Zieliński (1917-) - prozaik, krytyk literacki.
- Mira Zimińska-Sygietyńska (1901-) - aktorka, reżyser, pedagog, kierowniczka Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze”.
- Aleksandra Ziółkowska (1949-) - eseistka, autorka wspomnień, 1972-74 sekretarka Melchiora Wańkowicza.
- Roman Zrębowski (1884-1963) - krytyk literacki.
- Antonina Żabińska (1908-) - prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży, tłumacz literatury radzieckiej.
- Jan Żabiński (1897-1974) - zoolog, fizjolog, organizator i dyrektor (1929-50) Ogrodu Zoologicznego w Warszawie, publicysta, autor książek popularnonaukowych.
- Wanda Żółkiewska ** (1909-89) - prozaik, autorka utworów dla dzieci i młodzieży.
- Stefan Żółkiewski * (1911-91) - eseista, krytyk i historyk literatury, 1948-53 jeden z założycieli i dyrektor IBL PAN, 1956-59 minister szkolnictwa wyższego, 1948-68 członek KC PZPR.
- Wojciech Żukrowski ** (1916-) - prozaik, reportażysta, autor utworów dla dzieci i młodzieży, scenarzysta filmowy, 1982-88 przewodniczący polskiej sekcji IBBY, 1986-89 prezes ZLP.
- Juliusz Żuławski (1910-) - poeta, prozaik, eseista, tłumacz poezji angielskiej i sztuk Lope de Vegi, redaktor pism G. Byrona, 1978-90 prezes polskiego ośrodka PEN Clubu.
- Leonard Życki-Małachowski (1898-1978) - prozaik, autor utworów dla młodzieży, tłumacz.

Jadwiga Żylińska (1913-) - prozaik, eseistka, autorka słuchowisk, tłumaczka literatury angielskiej.

Eugeniusz Żytomirski (1911-75) - poeta, prozaik, krytyk literacki, tłumacz.

ZAŁĄCZNIK

przykłady opisu katalogowego kolekcji B.J. Dorysa w Bibliotece Narodowej

A. Karta katalogu fotografików i zakładów fotograficznych.

DORYS Benedykt Jerzy - art., fotografik,
zakład fot. w Warszawie, ul. Nowy Świat 69

zob.

GRUDZIŃSKA Nina

- w ciemnej sukni

[sygn.]

- w kolorowym szalu

[sygn.]

„CYD”, Warszawa, Teatr Polski, 1948

Elżbieta Barszczewska w roli Infantki

[sygn.]

B. Karta katalogu fotografii osób.

RUDNICKI Adolf, ur. 1912 portret

[sygn.]

powieściopisarz, nowelista

Z szalikiem na szyi; popiersie 3/4 w prawo.

Fot. B.J. Dorys; 147x103

Wyd.: „Dom Książki” w Warszawie

[wglądówka]

W: Portrety pisarzy polskich, Warszawa 1967,
seria B, tabl. 7

Neg. [sygn.]

C. Karta katalogu fotografii osób.

DRZEWIECKI Zbigniew (1890-1971) portret [sygn.]

pianista i pedagog

„Profesor Zbigniew Drzewiecki pianista” - do ramion, głowa 3/4 w prawo. Brom.

Fot. B.J. Dorys w Warszawie
175x230

1960 odb. ok. 1971

Przekazano z Zachęty
[nr inwentarzowy]

D. Karta katalogu fotografii osób.

BRONIEWSKI Władysław (1897-1962) portret [sygn.]

poeta

W białej koszuli; popiersie na wprost.

1) Fot. barwna: B.J. Dorys w Warszawie 1955
238x177

[wglądówka]

2) Fot. cz. b.: B.J. Dorys w Warszawie 238x178
odb. 1972

[neg. sygn.]
[nr inwentarzowy]

E. Karta zbiorowa w katalogu tytułów sztuk.

„CYD”

Stanisław Wyspiański wg P. Corneille'a
Warszawa, Teatr Polski
premiera: styczeń 1948

[l. fotografii]

[sygnatury]

1.

.

.

.

6. Infantka - Elżbieta Barszczewska; popiersie na wprost. Fot. B.J. Dorys;
163x125 [sygn.]

F. Karta szczegółowa w katalogu tytułów sztuk.

„CYD”

Stanisław Wyspiański wg P. Corneille'a
Warszawa, Teatr Polski
premiera: styczeń 1948

Elżbieta Barszczewska w roli Infantki; popiersie w lewo z głową lekko
uniesioną w górę. Na fot. ołówkiem (...).

Fot.: B.J. Dorys, Warszawa
172x115
1948

Fot. retusz ołówkiem
naklej. na kartce papieru.

Dar Elżbiety Barszczewskiej
[nr negatywu]

* oznacza, że portret znajduje się w autorskim albumie Dorysa, ** - że jest wzbogacony autografem B.J. Dorysa. Lista obejmuje jedynie portrety z kolekcji BN, a nie całość jego dorobku fotograficznego.

Przypisy:

¹ R. Kłosiewicz: *Szaleństwo z Leicą w Kazimierzu*. W: *Fotografia* 1977, nr 6, s. 12.

² Zob. przykłady opisów katalogowych w załączniku na s.: 216-218.

³ M. Sadzewicz: *O sztuce portretu psychologicznego. Twórczość B.J. Dorysa*. W: *Stolica* 1960, nr 49, s. 16.

⁴ *Ostatni portreciści. Krystyna Nastulanka rozmawia...* W: *Polityka* 1974, nr 32, s. 8.

⁵ B. Kosińska: *Portret niepozowany B.J. Dorysa*. W: *Fotografia* 1983, nr 2, s. 20.

⁶ J. Busz: *Katalog wystawy „Aktorzy i moda lat trzydziestych”*, 1977, s. 3.

⁷ *Oświetlone twarze portretów. Fotograficy radzą fotoamatorom. Rozmowę przeprowadziła Halina Murza-Stankiewicz*. W: *Foto* 1977, nr 5, s. 132-133.

⁸ *Oświetlone twarze portretów...*, op. cit.; por. przyp. 3.

⁹ R. Burzyński: *Portret fotograficzny*. Warszawa, 1985, s. 49-51.

¹⁰ Tamże; por. przyp. 1.

¹¹ Tamże; por. przyp. 4.

